

7 Ekim 2023 Sonrası Türkiye’de Filistin Çalışmaları: Lisansüstü Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz

Mehmet KAZDAL | <https://orcid.org/0000-0002-9508-5283>

Dr. Öğr. Üyesi | Yazar | mehmet.kazdal@erdogan.edu.tr

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi | ROR: <https://ror.org/0468j1635>

İslam Tarihi | Rize, Türkiye

Öz

Bu çalışma, Filistin meselesine ilişkin Türkiye’de üretilen akademik çalışmaları, özellikle 7 Ekim 2023 sonrasında ortaya çıkan lisansüstü tezler üzerinden betimsel bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemektedir. Filistin, tarih boyunca Sümerler, Mısırlılar, Asurlular, Babilliler, Persler, Yunanlar, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Osmanlılar ve Britanyalılar gibi çok sayıda uygarlığın hâkimiyet kurduğu İslam, Hıristiyanlık ve Yahudilik açısından kutsal kabul edilen Kudüs şehri nedeniyle dinî, tarihî ve kültürel bakımdan istisnai bir coğrafya olmuştur. Uzun yüzyıllar Osmanlı Devleti’nin bir parçası olan Filistin bölgesi, bu tarihsel süreklilik dolayısıyla Türkiye’nin kolektif hafızasında ve entelektüel dünyasında özel bir yer işgal etmektedir. Cumhuriyet döneminde bu bağlar görece zayıflamış olsa da Filistin meselesine yönelik toplumsal ve akademik ilgi tamamen ortadan kalkmamış, aksine belirli kırılma anlarında yeniden güç kazanmıştır. Buna karşın Türkiye’de Filistin üzerine yapılan akademik çalışmaların nicelik ve nitelik bakımından sınırlı kaldığı çalışmaların çoğu zaman belirli disiplinlerle ve dar tematik çerçevelerle sınırlandırılmış görülmektedir. Batılı ülkelerde Filistin meselesine dair tarih, siyaset, hukuk, medya, kültür ve hafıza çalışmaları başta olmak üzere disiplinler arası ve metodolojik açıdan zengin bir literatür oluşmuşken, Türkiye’deki akademik üretimin bu çeşitliliği yeterince yansıtamadığı dikkat çekmektedir. Bu durum, Filistin meselesinin tarihsel derinliği, güncel siyasal etkileri ve toplumsal yansımaları dikkate alındığında önemli bir epistemik boşluğa işaret etmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de Filistin konulu akademik üretimi, özellikle 7 Ekim 2023 sonrasında ortaya çıkan eğilimleri, görünür kılmaktır. Bu doğrultuda araştırmanın veri setini, YÖK Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla tespit edilen, 2023–2026 yılları arasında tamamlanmış 107 ve devam eden 100 olmak üzere toplam 207 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Devam eden tezlerin analize dâhil edilmesi, Filistin çalışmalarının yalnızca geçmiş eğilimlerini değil, bununla beraber yakın gelecekte hangi temalar ve yaklaşımlar etrafında şekillenebileceğini de değerlendirmeye imkân tanımaktadır. Çalışmada betimsel bibliyometrik analiz ve tematik sınıflandırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu çerçevede tezler yıllara göre dağılım, üniversite ve enstitü bazlı yoğunlaşma, tez türleri ve baskın temalar açısından analiz edilmiştir. Bulgular, 7 Ekim 2023 tarihinde yaşanan gelişmelerin Filistin çalışmalarında yalnızca niceliksel bir artışa yol açmadığını aynı zamanda söylemsel ve kavramsal düzeyde belirgin bir dönüşümü de tetiklediğini ortaya koymaktadır. Özellikle medya temsili, söylem analizi, insan hakları, kültürel kimlik ve propaganda temalarının öne çıktığı buna karşılık ekoloji, sağlık politikaları, yapay zekâ ve nicel yöntemlere dayalı çalışmaların sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, Filistin meselesini normatif ya da politik bir tartışma alanı olarak ele almaktan ziyade, Türkiye’deki akademik bilgi üretiminin yapısını ve yönelimlerini analiz etmeye imkân veren ampirik ve dinamik bir araştırma alanı olarak konumlandırmaktadır. Özellikle devam eden tezlerin analize dâhil edilmesi, çalışmanın bir literatür tespiti olmasının ötesine geçerek, Filistin araştırmalarının gelecekte izleyeceği muhtemel yönelimleri de tartışmaya açmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle araştırma, Filistin literatürüne bir katkı sunmayı ve bu alanda çalışmayı planlayan araştırmacılar için mevcut eğilimleri ve araştırma boşluklarını görünür kılan bir referans çerçevesi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

İslam Tarihi, Filistin, Bibliyometrik Analiz, Lisansüstü Tezler, Akademik Eğilimler, Türkiye.

Atıf Bilgisi

Kazdal, Mehmet. “7 Ekim 2023 Sonrası Türkiye’de Filistin Çalışmaları: Lisansüstü Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz”. *Rize İlahiyat Dergisi* 31 (Nisan 2026), 97-110.

<https://doi.org/10.32950/rid.1840643>

Yayın Bilgileri

Türü

Araştırma Makalesi

Değerlendirme: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme

Süreç Bilgileri

Geliş Tarihi: 11.12.2025

Kabul Tarihi: 07.03.2026

Yayın Tarihi: 20.04.2026

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Benzerlik Taraması

Yapıldı - iThenticate

Etik Bildirim: ilahiyatdergi@erdogan.edu.tr

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman

Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Dizinlenme Bilgisi

Palestine Studies in Türkiye in the Post-7 October 2023 Period: A Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses

Mehmet KAZDAL | <https://orcid.org/0000-0002-9508-5283>

Asst. Prof. | Author | mehmet.kazdal@erdogan.edu.tr

Recep Tayyip Erdoğan University | <https://ror.org/0468j1635>

Islamic History | Rize, Türkiye

Abstract

This study examines academic production on the Palestinian issue in Türkiye through a descriptive bibliometric analysis of postgraduate theses, with particular emphasis on those produced after 7 October 2023. Palestine has historically constituted an exceptional geographical, religious, and cultural space due to Jerusalem's sacred status for the three Abrahamic religions and the region's long history of rule by various civilizations, including the Sumerians, Egyptians, Assyrians, Babylonians, Persians, Greeks, Romans, Byzantines, Arabs, Ottomans, and the British. As part of the Ottoman Empire for centuries, Palestine has occupied a distinctive place in Türkiye's collective memory and intellectual tradition. Although these ties weakened during the Republican period, academic and societal interest in the Palestinian issue did not disappear rather, it resurfaced and intensified during specific historical turning points. Despite this enduring connection, academic studies on Palestine in Türkiye have remained limited in both quantity and scope, often confined to particular disciplines and narrow thematic frameworks. In contrast, Western scholarship has produced a methodologically diverse and interdisciplinary body of literature encompassing history, politics, law, media, culture, and memory studies. This imbalance points to a significant epistemic gap within the Turkish academic context, especially considering the historical depth, contemporary political implications, and social repercussions of the Palestinian issue. The primary aim of this study is to systematically map academic production on Palestine in Türkiye and to make visible the academic trends that have emerged in the post-7 October 2023 period. The dataset consists of 207 postgraduate theses identified through the Council of Higher Education National Thesis Center, including 107 completed and 100 ongoing theses registered between 2023 and 2026. The inclusion of ongoing theses enables not only an assessment of past academic tendencies but also a forward-looking evaluation of the themes and approaches likely to shape future research. Methodologically, the study employs descriptive bibliometric analysis and thematic classification. Within this framework, theses are examined in terms of their yearly distribution, institutional concentration at the university and institute levels, thesis types, and dominant thematic orientations. The findings indicate that 7 October 2023 constituted not merely a quantitative increase in academic output but also triggered a discursive and conceptual transformation in Palestinian studies in Türkiye. While themes such as media representation, discourse analysis, human rights, cultural identity, and propaganda have gained prominence, areas including ecology, health policies, artificial intelligence, and quantitatively driven research remain markedly underrepresented. In conclusion, rather than treating the Palestinian issue as a normative or political debate, this study conceptualizes it as an empirical and dynamic field through which the structure and orientation of academic knowledge production in Türkiye can be examined. By incorporating ongoing theses, the research moves beyond a static literature review and offers insights into the prospective trajectories of Palestinian studies. In this respect, the study aims to provide a meta-level contribution to the literature and to serve as a guiding reference for researchers by making visible prevailing trends and persisting research gaps.

Keywords

History of Islam, Palestine, Bibliometric Analysis, Graduate Theses, Academic Trends, Türkiye.

Citation

Kazdal, Mehmet. "Palestine Studies in Türkiye in the Post-7 October 2023 Period: A Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses". *Rize Theology Journal* 31 (April 2026), 97-110.

<https://doi.org/10.32950/rid.1840643>

Publication Information

Type	Research Article	Peer-Review: Double anonymized - Two External
Process Information	Date of Submission: 11.12.2025	Date of Acceptance: 07.03.2026 Date of Publication: 20.04.2026
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.	
Ethics Committee Approval	Ethics committee approval is not required for this study.	
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate	Complaints: ilahiyatdergi@erdogan.edu.tr
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.	
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.	
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.	

Giriş

Filistin meselesi, yirminci yüzyılın başlarından itibaren uluslararası siyasetin en karmaşık, çok katmanlı ve süreklilik arz eden sorun alanlarından biri olarak varlığını sürdürmektedir. Tarihsel kökenleri sömürgecilik, zorunlu göç ve ulus-devlet inşa süreçlerine dayanan bu mesele, sadece diplomatik ve askerî gelişmeler çerçevesinde değil aynı zamanda uluslararası hukuk, insan hakları, medya çalışmaları, edebiyat, sosyoloji, psikoloji ve dinî ilimler gibi farklı disiplinlerin kesişiminde ele alınan çok boyutlu bir olgu niteliği taşımaktadır. Bu çok disiplinli karakter, Filistin meselesinin akademik alanda sürekli yeniden üretilen ve farklı dönemlerde değişen araştırma öncelikleriyle ele alınan bir çalışma alanı hâline gelmesine neden olmuştur.

Söz konusu tarihsel ve disiplinler süreklilik içerisinde, belirli kırılma anlarının akademik üretim üzerinde daha yoğun etkiler yarattığı görülmektedir. Bu bağlamda 7 Ekim 2023 tarihinde yaşanan gelişmeler,¹ Filistin meselesini küresel ölçekte yeniden merkezî bir gündem maddesi hâline getirmiş, siyasal, hukuki ve insani boyutlarıyla tartışmaların yoğunlaşmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler, sırf uluslararası ilişkiler düzeyinde değil, dahası akademik söylem ve araştırma yönelimleri açısından da belirgin bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Filistin’e ilişkin kavramsal çerçevelerin, problem tanımlarının ve metodolojik yaklaşımların bu tarihten sonra belirgin biçimde çeşitlendiği gözlemlenmektedir.

Akademik üretimde ortaya çıkan bu yoğunlaşma ve dönüşüm, bilginin ancak teorik bir faaliyet olmadığını aksine toplumsal ve siyasal kırılmalarla yakından ilişkili bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu nedenle akademik çalışmalar, belli bir dönemde yaşanan krizlerin ve dönüşümlerin bilimsel alandaki yansımalarını izleyebilmek açısından önemli göstergeler sunmaktadır. Bu noktada özellikle lisansüstü tezler, hem ürettikleri dönemin entelektüel iklimini yansıtmaları hem de kapsamlı ve sistematik araştırmalara dayanmaları nedeniyle dikkat çekici bir veri kaynağı oluşturmaktadır.

Lisansüstü tezler, makale ve raporlara kıyasla daha uzun soluklu araştırma süreçlerini içermeleri, daha kapsamlı literatür taramaları ve belirgin metodolojik tercihler sunmaları bakımından, akademik eğilimleri analiz etmek için elverişli bir zemin sağlamaktadır. Bu yönüyle tezler, belirli bir zaman diliminde hangi konuların öne çıktığını, hangi disiplinlerin Filistin meselesine daha fazla ilgi gösterdiğini ve hangi kavramsal çerçevelerin tercih edildiğini ortaya koyabilme potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla 7 Ekim 2023 sonrasında Filistin meselesine ilişkin tez çalışmalarındaki niceliksel artış ve tematik çeşitlenme, bu alanda bütüncül ve sistematik bir incelemeyi gerekli kılmaktadır.

Bu gereklilikten hareketle tasarlanan bu çalışma, Filistin meselesine ilişkin Türkiye’de üretilen akademik çalışmaları,² normatif ya da politik tartışmaların yeniden üretimi olarak değil ele aldıkları konu alanları ve tematik yönelimler üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede çalışma, Filistin üzerine yapılan akademik üretimin yönetsel ayrıntılarından ziyade, hangi meseleleri merkeze aldığına, hangi temaların öne çıktığına ve hangi alanların görece ihmal edildiğine odaklanmaktadır. Böylece Filistin çalışmalarının Türkiye akademisindeki içeriksel eğilimleri, betimsel bibliyometrik veriler aracılığıyla sistematik biçimde ortaya konulmaktadır.

Bu çerçevede araştırmanın konusu, 7 Ekim 2023 sonrası dönemde Türkiye’de Filistin meselesine ilişkin hazırlanan lisansüstü tezlerin betimsel bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmesidir. Betimsel bibliyometrik analiz, bilimsel yayınların matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle niceliksel olarak incelenmesini sağlayan bir yaklaşımdır.³ Bu yöntem sayesinde tezlerin yıllara göre dağılımı, üniversite ve enstitü bazlı üretim merkezleri, kullanılan anahtar kavramlar ve tercih edilen metodolojik yaklaşımlar sistematik biçimde değerlendirilmektedir.⁴

Bu çalışmanın özgünlüğü ve önemi, Filistin literatürünü içerik merkezli bir tartışmaya açmaktan ziyade, Türkiye’de üretilen

¹ 7 Ekim 2023’te Hamas’ın askerî kanadı İzzeddin el-Kassam Tugayları, Gazze Şeridi’ne yönelik devam eden abluka ve askerî operasyonlara tepki olarak “Aksa Tufanı” adını verdiği kapsamlı bir silahlı operasyon başlatmış ve bu çerçevede İsrail kontrolündeki askerî hedefler ile yerleşim politikası kapsamında kurulan yerleşim alanlarına eş zamanlı saldırılar düzenlemiştir.

² YÖK Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla tespit edilen “Filistin ve Kudüs” konulu ilk olarak tamamlanmış tez çalışmaları için bk. Melek Baydak, *Sosyolojik Açından SİYONİZM ve Filistin Göçü* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1987); Yardım, *Kudüs (Hukuki Statüsü ve Birleşmiş Milletler) (1947-1987)* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1987).

³ Burcu Umut ZAN, *Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012), 3.

⁴ Bibliyometrik araştırmaların nasıl tasarlanacağı ve bibliyometrik analiz bağlamında kavramsal çerçevenin ayrıntıları hakkında detaylı bilgi için bk. Naveen Donthu vd., “How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines”, *Journal of Business Research* 133 (2021), 285-296; Oğuzhan Öztürk vd., “How to design bibliometric research: an overview and a framework proposal”, *Review of Managerial Science* 18/11 (2024), 3333-3361; Sascha Kraus vd., “Literature Reviews as Independent Studies: Guidelines for Academic Practice”, *Review of Managerial Science* 16 (2022), 2577-2595; Ayodeji Amobonye vd., “Writing a Scientific Review Article: Comprehensive Insights for Beginners”, *The Scientific World Journal* 7822269 (2024), 1-13; Ivan Zupic - Tomaz Cater, “Bibliometric Methods in Management and Organization”, *Organizational Research Methods* 18/3 (2015), 429-431.

akademik bilginin yapısal ve metodolojik karakterini görünür kılmada yatmaktadır. Böylelikle Filistin çalışmalarının hangi disiplinlerde yoğunlaştığı, hangi üniversitelerin bu alanda merkezi bir rol üstlendiği ve akademik söylemin hangi kavramlar etrafında şekillendiği elde edilen verilerle ortaya konulmaktadır. Aynı zamanda çalışma, Türkiye’de Filistin meselesine yönelik akademik ilginin yönünü ve dönüşümünü izleyebilmek açısından da analitik bir çerçeve sunmaktadır.

Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı, 2023–2026 yılları arasında Türkiye’de Filistin meselesine ilişkin üretilen lisansüstü tezler üzerinden akademik eğilimleri tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

Filistin konulu lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

Hangi üniversite ve enstitüler bu alanda öne çıkmaktadır?

Tezlerin tematik ve metodolojik dağılımları hangi eğilimleri yansıtmaktadır?

7 Ekim 2023 sonrasında Filistin çalışmalarında kavramsal ve söylemsel bir dönüşüm gözlemlenmekte midir?

Araştırmanın kapsamını, YÖK Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla tespit edilen tamamlanmış 107, hâlihazırda devam eden 106 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Çalışmaya hem tamamlanmış hem de devam eden tezlerin dâhil edilmesi, Filistin meselesine yönelik akademik ilginin sırf geçmişe dönük bir olgu olmadığını, aksine hâlen devam eden dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, yalnızca Türkiye’de üretilen lisansüstü tezlerle sınırlı tutulmuştur. Makaleler, raporlar ve uluslararası tezlerin kapsam dışında bırakılması, araştırmanın genellenebilirliğini belirli ölçüde sınırlandırmakla birlikte, veri setinin homojenliğini artırarak elde edilen bulguların daha tutarlı ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamıştır.

Filistin meselesine ilişkin akademik literatür, son yıllarda niceliksel bir artış göstermiş olmakla birlikte, konu, yöntem ve ölçek bakımından belirli sınırlar içinde şekillenmektedir. Mevcut çalışmaların büyük bir bölümü, Filistin ve Gazze bağlamındaki gelişmeleri siyasal, hukuki ya da insani krizler üzerinden ele almakta, bu çerçevede normatif değerlendirmeler ve güncel olay analizleri öne çıkmaktadır. Bu yaklaşım önemli katkılar sunmakla birlikte, akademik üretimin kendisini analiz eden meta-düzyer çalışmalarla sınırlı ölçüde alan açmaktadır. Nitekim literatürde yer alan bibliyometrik çalışmalar çoğunlukla makale verilerine dayanmakta, kısa zaman aralıklarını kapsamakta ve belirli disiplinlerle sınırlı kalmaktadır. Lisansüstü tezler ise, akademik üretimin temel bileşenlerinden biri olmasına rağmen, bu tür analizlerde büyük ölçüde ihmal edilmektedir. Oysa tezler, yöntemsel tercihleri, kavramsal yönelimleri ve kurumsal yoğunlaşmaları daha sistematik ve uzun vadeli biçimde yansıtan özgün veri setleri sunmaktadır. Bunun yanı sıra 7 Ekim 2023 sonrasında yaşanan gelişmelerin akademik üretim üzerindeki etkilerini, bu tarihi metodolojik bir kırılma noktası olarak ele alan karşılaştırmalı çalışmalar da son derece sınırlıdır. Ayrıca devam eden tezlerin literatür değerlendirmelerine dâhil edilmemesi, alanın dinamik yapısının analizini güçleştirmektedir. Bu çalışma, söz konusu sınırlılıkları aşmayı amaçlayarak Türkiye’de Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezleri merkeze alan, 7 Ekim 2023 sonrasında analitik bir eşik olarak ele alan ve tamamlanmış tezlerle birlikte devam eden tezleri de kapsayan bütüncül bir betimsel bibliyometrik analiz sunmakta, böylece literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.⁵

1. Yöntem

Çalışmada, Filistin meselesine ilişkin Türkiye’de üretilen lisansüstü tezlerin içeriksel ve tematik yönelimlerini ortaya koymak amacıyla betimsel bibliyometrik analiz yöntemi benimsenmiştir. Bu yaklaşım, belirli bir alandaki akademik üretimin nicel dağılımlarını, tematik yoğunlaşmalarını ve kavramsal örüntülerini sistematik biçimde incelemeye imkân tanması bakımından literatürde kullanılmaktadır.⁶ Bu kapsamda araştırma, tezlerin sadece sayısal artışını tespit etmeyi değil bununla birlikte hangi konu başlıkları etrafında yoğunlaştığını, hangi temaların öne çıktığını ve hangi alanların görece ihmal edildiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Böylece Filistin çalışmalarının Türkiye akademisindeki genel görünümü, nesnel veriler üzerinden bütüncül biçimde haritalandırılmaktadır.

⁵ Mustafa Akkaya - Orhan Gürsu, “Gazze Soykırımı Bağlamında Türkiye’de Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi”, *Burdur İlahiyat Dergisi* Özel Sayı: Gazze (2024), 95-105; Saime Kavakcı, “Gazze Üzerine Akademik Çalışmalar: Bibliyometrik Analiz ve Literatür Değerlendirmesi”, *Sosyal Bilimler Metinleri* 2 (2025), 160-174; Mehmet Gedik, “Küresel Bağlamda İnsan Hakları ve Sosyal Politikaların Bibliyometrik Analizi ve İsrail/Filistin/Gazze Olaylarının Sosyal Hizmet Perspektifinde Değerlendirilmesi”, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 13/4 (2024); Gedik, “Küresel Bağlamda İnsan Hakları ve Sosyal Politikaların Bibliyometrik Analizi ve İsrail/Filistin/Gazze Olaylarının Sosyal Hizmet Perspektifinde Değerlendirilmesi”; Kürşad Emrah Yıldırım, “Filistin Araştırmalarının Evrimi: Bibliyometrik Bir Analiz”, *Anadolu Strateji Dergisi* 7/1 (20205), 1-18; Ömer Faruk Zararsız, “İsrail-Filistin Çatışmasının İletişim Çalışmalarındaki Temsili: Bibliyometrik Bir Analiz”, *3rd International Ege Congress On Social, Humanities, Administrative, and Educational Sciences Proceedings Book* (3rd International Ege Congress On Social, Humanities, Administrative, and Educational Sciences Proceedings, İzmir, 2025), 300-315.

⁶ Alan Pritchard, “Statistical Bibliography or Bibliometrics?”, *Journal of Documentation* 25/4 (1969), 348-349; RN Broadus, “Toward a Definition of ‘Bibliometrics’”, *Scientometrics* 12/373-379 (1987); Örnek çalışmalar için bk. Eyüp Öztürk - Muhammet Ali Tuzlu, “Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde İslâm Tarihi Araştırmaları: Lisansüstü Tezler Üzerinden Bir Değerlendirme”, *Rize İlahiyat Dergisi* 30 (Aralık 2025), 215-233; Teodora Slavinski - Marija Todorović, “Women, Entrepreneurship and Education: Descriptive Bibliometric Analysis Based on SCOPUS Database”, *Journal of Women’s Entrepreneurship and Education* 3/4 (2020), 181-201.

Araştırmanın yöntemi, akademik üretimin yönetsel tercihlerini veya kaynak kullanım pratiklerini ayrıntılı biçimde çözümlenmekten ziyade, tezlerin içeriksel odaklarını ve tematik dağılımlarını incelemeye yöneliktir.⁷ Bu doğrultuda çalışmada, tezlerin yıllara, üniversitelere ve tez türlerine göre dağılımlarının belirlenmesinin yanı sıra başlıklar, özetler ve anahtar kelimeler üzerinden tematik sınıflandırmalar yapılmıştır. Betimsel bibliyometrik analiz, bu yönüyle çalışmaya betimleyici bir çerçeve sunmakta, Filistin meselesine ilişkin akademik ilginin Türkiye’de hangi alanlarda yoğunlaştığını ve hangi temalar etrafında şekillendiğini sistematik biçimde ortaya koymaya imkân tanımaktadır.

Araştırmanın veri kaynağını, Türkiye’de tamamlanmış ve devam eden lisansüstü tezlerin resmî olarak arşivlendiği Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖK Tez) oluşturmaktadır. YÖK Ulusal Tez Merkezi, Türkiye’deki üniversitelerde hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyografik künyelerini, özetlerini ve erişime açık olan tam metinlerini standart bir veri yapısı içinde sunması bakımından, lisansüstü akademik üretimi inceleyen çalışmalar için temel ve güvenilir bir veri tabanı niteliğindedir. Bu yönüyle YÖK Tez Merkezi, Türkiye akademisindeki araştırma eğilimlerini disiplinlerarası düzeyde analiz etmeye imkân tanıyan kapsamlı ve kurumsal bir veri kaynağı sağlamaktadır. Araştırma kapsamında Filistin meselesine ilişkin tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde “Filistin”, “Gazze”, “7 Ekim Süreci”, “İsrail-Filistin çatışması” ve benzeri anahtar kelimeler kullanılarak taranmıştır. Tarama sürecinde tezlerin başlıkları, özetleri ve anahtar kelimeleri esas alınmış Filistin meselesini doğrudan konu edinmeyen veya dolaylı biçimde değinen çalışmalar veri seti dışında bırakılmıştır. Bu seçici yaklaşım, analiz edilen tezlerin araştırma konusuyla doğrudan ilişkili olmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın veri setine, salt tamamlanmış tezler değil, buna ek olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı olan ve hâlen devam eden tezler de dâhil edilmiştir. Bu tercih, Filistin meselesine yönelik akademik ilginin yalnızca geçmişteki üretimle sınırlı olmadığını, aynı zamanda güncel ve devam eden bir araştırma süreci olduğunu göstermek amacıyla yapılmıştır. Devam eden tezlerin veri setine dâhil edilmesi, alanın dinamik yapısını ve gelecekte hangi temalar etrafında şekillenebileceğini analiz edebilme imkânı sunmaktadır. Araştırma, coğrafi ve kurumsal kapsam bakımından sadece Türkiye’deki üniversitelerde üretilen lisansüstü tezlerle sınırlandırılmıştır. Uluslararası tezler, makaleler, raporlar ve diğer akademik yayın türleri çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu sınırlama, çalışmanın genellenebilirliğini belirli ölçüde daraltmakla birlikte, veri setinin homojenliğini artırmış ve Türkiye akademisine özgü eğilimlerin daha net biçimde tespit edilmesine katkı sağlamıştır. Bu bağlamda YÖK Ulusal Tez Merkezi, çalışmanın amaçları doğrultusunda hem kapsayıcı hem de yönetsel açıdan tutarlı bir veri zemini sunmaktadır.

Veri toplama süreci, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden gerçekleştirilen sistematik tarama ve eleme aşamalarından oluşmaktadır. Bu kapsamda Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezler, belirlenen anahtar kelimeler aracılığıyla taranmış, elde edilen sonuçlar başlık, özet ve anahtar kelimeler üzerinden incelenmiştir. Tarama sonucunda Filistin meselesini doğrudan konu edinmeyen veya yalnızca dolaylı biçimde değinen çalışmalar veri seti dışında bırakılmıştır. Veri toplama sürecinde, tezlere ilişkin temel bibliyografik bilgiler (tez yılı, üniversite, enstitü, tez türü) ile içeriksel analizde kullanılmak üzere başlık ve özet verileri kaydedilmiştir. Toplanan 255 tez çalışmasından elde edilen veriler, mükerrer kayıtlar ayıklanarak ve sınıflandırmaya uygun hâle getirilerek analiz sürecine hazırlanmıştır. Bu süreç, veri setinin tutarlılığını ve analiz sonuçlarının güvenilirliğini artırmayı amaçlamaktadır.

Veri analizi sürecinde ise tezlerin yıllara, üniversitelere ve tez türlerine göre dağılımları nicel olarak değerlendirilmiş başlık, özet ve anahtar kelimeler üzerinden içerik temelli tematik sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırma sürecinde temalar, veriden tümevarım yoluyla belirlenmiş ve her bir tez baskın konu alanı dikkate alınarak ilgili temaya dâhil edilmiştir. Verilerin düzenlenmesi ve analizinde elektronik tablo tabanlı araçlardan (excel) yararlanılmış frekans ve yüzde dağılımları aracılığıyla genel eğilimler görünür kılmıştır. Analiz süreci, Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezlerin içeriksel yönelimlerini karşılaştırmalı ve sistematik biçimde ortaya koymayı amaçlayan betimleyici bir çerçeve sunmakta olup, istatistiksel çıkarım ya da nedensel ilişki kurma hedefi taşımamaktadır. Bu yönüyle veri analiz teknikleri, çalışmanın amaçlarıyla uyumlu biçimde akademik üretimin tematik haritasını çıkarmaya odaklanmıştır.

2. Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, 7 Ekim 2023 sonrası dönemde Türkiye’de Filistin meselesine ilişkin üretilen lisansüstü tezlere dair elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Bulgular, herhangi bir nedensel ilişki kurma amacı taşımaksızın, Türkiye akademisinde Filistin meselesine yönelik ilginin son yıllardaki yönelimlerini betimleyici bir çerçevede görünür kılmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda tezler yıllara göre dağılım, üniversite ve tez türü temelinde üretim merkezleri ile tematik eğilimler bakımından ele alınmış, elde edilen bulgular mevcut literatürle ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

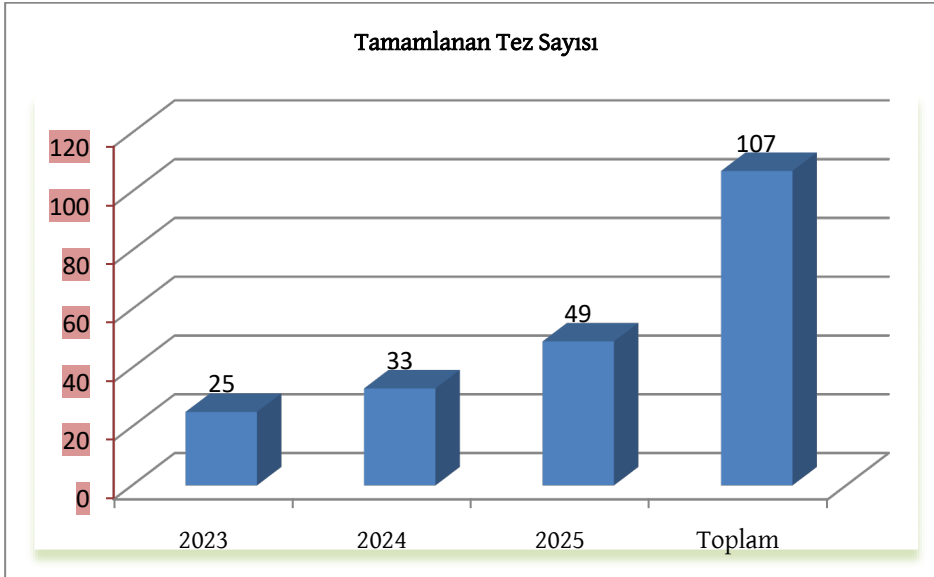
⁷ Rafael Ball, *An Introduction to Bibliometrics: New Development and Trends* (Cambridge, United States: Chandos Publishing, 2017), 1-5.

2.1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

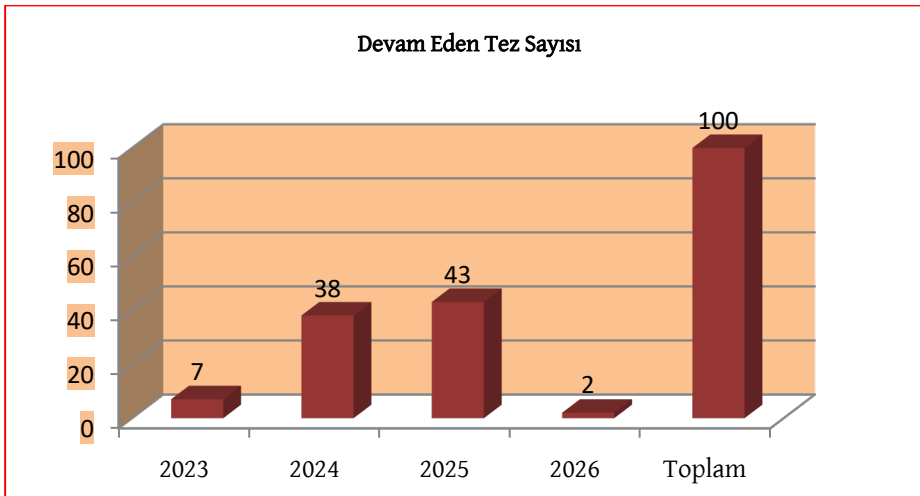
Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı, 7 Ekim 2023 sonrasında Türkiye akademisinde gözlemlenen belirgin yönelim değişimini açık biçimde ortaya koymaktadır. Tamamlanmış tezler incelendiğinde, 2023–2025 yılları arasında kademeli ve istikrarlı bir artış eğilimi dikkat çekmektedir. 2023 yılında tamamlanan tez sayısı 25 iken, bu sayı 2024'te 33'e yükselmiş, 2025 yılında ise 49'a ulaşmıştır. Bu artış, Filistin meselesinin akademik alanda sırf geçici bir ilgi konusu olmadığını, aksine orta vadeli araştırma gündemlerine de taşındığını göstermektedir. Devam eden tezlere ilişkin veriler ise bu eğilimin sadece geçmişe dönük değil, aynı zamanda ileriye dönük olarak da sürdüğünü ortaya koymaktadır. 2023 yılında başlatılmış ve devam eden tez sayısı 7 ile sınırlı kalırken, 2024 yılında bu sayı 38'e yükselmiştir. En dikkat çekici yoğunlaşma ise 2025 yılında görülmekte bu yıl itibarıyla devam eden tez sayısı 43'e ulaşmaktadır. 2026 yılına sarkan 2 tez ise Filistin meselesinin akademik gündemde kalıcılık kazandığını ve araştırma ilgisinin kısa vadeli bir refleksle sınırlı olmadığını göstermesi bakımından önemlidir. Tamamlanmış ve devam eden tezler birlikte değerlendirildiğinde, 2024 ve özellikle 2025 yıllarının Filistin çalışmalarında niceliksel bir eşik oluşturduğu söylenebilir. Bu durum, 7 Ekim 2023 sonrası gelişmelerin akademik üretimi gecikmeli ancak güçlü biçimde etkilediğini ve araştırma projelerinin tez düzeyinde somutlaştığını ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1.a. Tamamlanmış Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (2023–2025)

Tablo 1.b. Devam Eden Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı (2023–2026)

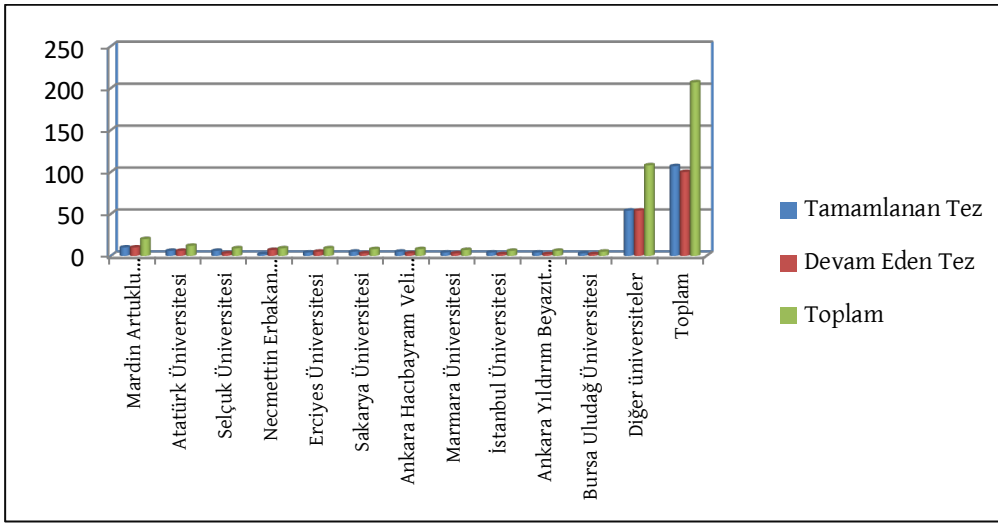

Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımında 2024 ve 2025 yıllarında belirgin bir yoğunlaşma olduğunu göstermektedir. Özellikle 2025 yılı, tamamlanmış ve devam eden tezler bakımından en yüksek üretim düzeyine işaret etmektedir. Bu durum, 7 Ekim 2023 sonrasında yaşanan gelişmelerin akademik üretim üzerindeki etkisinin gecikmeli fakat güçlü bir biçimde tez çalışmalarına yansıtıldığını ortaya koymaktadır.

2.2. Üniversite Bazlı Dağılım

Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezlerin üniversite bazlı dağılımı, Türkiye akademisinde bu alandaki üretimin belirli merkezlerde yoğunlaştığını, ancak son dönemde bu yoğunlaşmanın görece genişlediğini göstermektedir. Tamamlanan ve devam eden tezlerin birlikte ele alınması, yalnızca geçmişteki akademik üretim merkezlerini değil, aynı zamanda alanın gelecekte hangi üniversiteler etrafında şekillenebileceğini de görünür kılmaktadır. Tamamlanmış tezler incelendiğinde, Filistin çalışmalarının özellikle Mardin Artuklu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi gibi üniversitelerde belirgin biçimde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu üniversiteler, Filistin meselesiyle doğrudan ilişkili olan tarih, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve ilahiyat gibi disiplinlerde kurumsal sürekliliğe sahip olmalarıyla öne çıkmaktadır. Buna karşılık devam eden tezler, üniversite dağılımı bakımından daha heterojen bir yapı sergilemekte Filistin çalışmalarının yeni üniversitelere doğru yayılmakta olduğunu göstermektedir. Bu durum, alanın artık sadece belirli akademik merkezlerle sınırlı kalmadığını, fakat bununla birlikte köklü üretim merkezlerinin etkisini sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Karşılaştırmalı tablo, kurumsal sürekliliğinin ve akademik ilginin genişleme eğilimini birlikte değerlendirmeye imkân tanımaktadır.

Tablo 2. Filistin Konulu Lisansüstü Tezlerin Üniversite Bazlı Karşılaştırmalı Dağılımı

Tablo 2’de yer alan “Diğer üniversiteler” kategorisi, her biri bir veya iki tezle temsil edilen ve tek başına istatistiksel bir yoğunlaşma oluşturmayan üniversiteleri kapsamaktadır. Bu üniversitelerin tabloya ayrı ayrı dâhil edilmesi, hem tablonun okunabilirliğini azaltmakta hem de analitik açıdan anlamlı bir karşılaştırma yapılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle, düşük frekanslı gözlemler “Diğer üniversiteler” başlığı altında gruplanmıştır. Bu tercih, bireysel üniversitelerin önemini dışlamak amacı taşımamakta aksine akademik üretimin genel dağılımını daha anlaşılır ve karşılaştırılabilir hâle getirmeyi hedeflemektedir.

Bununla birlikte Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi bünyesinde kurulan Kudüs ve Filistin çalışmaları uygulama ve araştırma merkezleri,⁸ Filistin meselesinin Türkiye akademisinde kalıcı ve kurumsal bir araştırma alanı hâline gelme potansiyelini göstermesi bakımından dikkat çekmektedir. Bu merkezler, betimsel bibliyometrik verilerde tespit edilen üniversite bazlı yoğunlaşmaların sadece mevcut akademik üretimi açıklamakla kalmayıp, bununla beraber gelecekte Filistin çalışmalarının hangi kurumsal zeminler üzerinden derinleşebileceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Özellikle lisansüstü tez üretimiyle doğrudan ilişkilenebilen bu merkezler, disiplinler arası araştırma imkânları, tematik uzmanlaşma alanları ve süreklilik arz eden akademik etkinlikleriyle Filistin çalışmalarının kriz odaklı tepkisel bir literatürün ötesine taşınmasına katkı sağlayabilecek kurumsal yapılardır. Bu yönüyle söz konusu merkezler, Türkiye’de Filistin çalışmalarının ancak niceliksel artışını değil, metodolojik çeşitlenmesini ve yeni araştırma temalarının gelişimini destekleyebilecek stratejik odak noktaları olarak değerlendirilebilir.

⁸ İlgili araştırma merkezlerinin web sayfaları için bk.“Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi”, Kudüs Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://kam.asbu.edu.tr/tr> (18 Ocak 2026); “Atatürk Üniversitesi”, Kudüs Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://birimler.atauni.edu.tr/kudus-calismalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi/> (18 Ocak 2026); “Mardin Artuklu Üniversitesi”, Kudüs ve Filistin Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://www.artuklu.edu.tr/kudus-ve-filistin-calismalari> (18 Ocak 2026); “Marmara Üniversitesi”, Kudüs Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://mukam.marmara.edu.tr/> (18 Ocak 2026); “İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi”, Kudüs Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://www.29mayis.edu.tr/tr/kudus-calismalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi-kudam> (18 Ocak 2026).

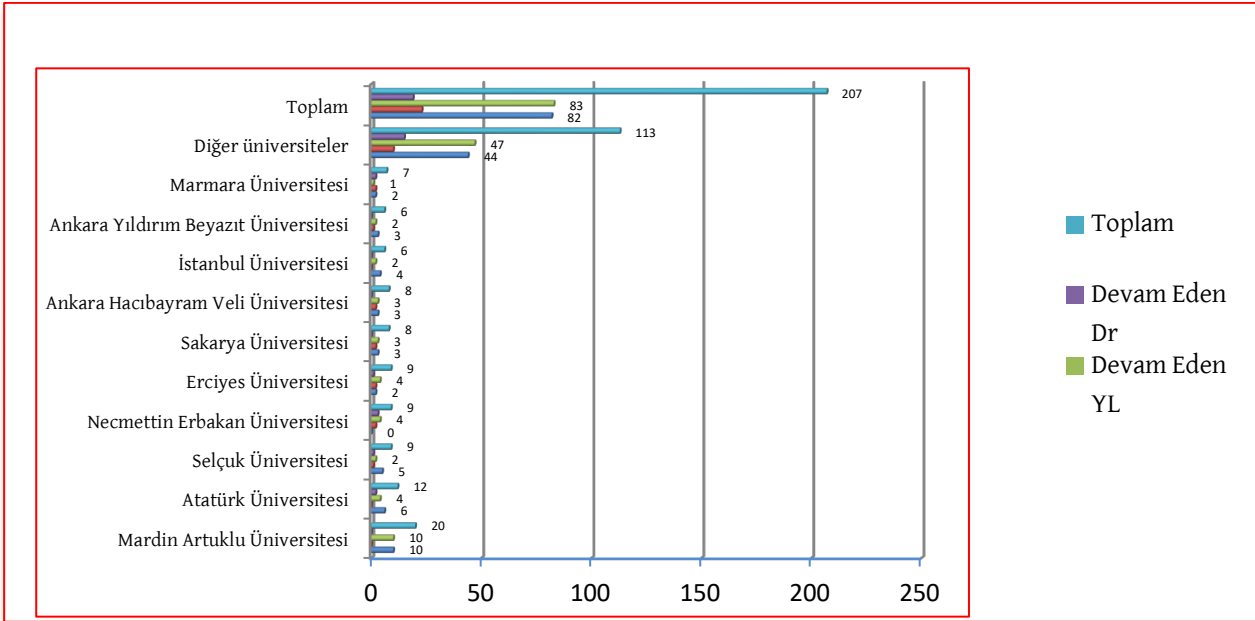
3.3. Tez Türlerine Göre Dağılım

Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı, akademik üretimin sadece niceliksel değil, aynı zamanda kurumsal ve yapısal özelliklerini de görünür kılmaktadır. Yüksek lisans ve doktora tezleri arasındaki oranlar, üniversitelerin araştırma kapasitesi, akademik kadro yapısı ve disiplinler derinliği hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Bu nedenle tez türlerinin, üniversite bazlı ve tamamlanan–devam eden ayrımıyla birlikte ele alınması, Filistin çalışmalarının Türkiye akademisindeki kurumsal yoğunlaşmasını daha bütüncül biçimde değerlendirmeye imkân tanımaktadır.

Genel dağılım incelendiğinde, Filistin meselesine ilişkin çalışmaların büyük ölçüde yüksek lisans tezleri üzerinden şekillendiği görülmektedir. Bu durum, konunun Türkiye akademisinde yaygın bir ilgi alanı hâline geldiğini, ancak doktora düzeyinde görece daha sınırlı ve seçici bir üretim alanı oluşturduğunu göstermektedir. Doktora tezlerinin belirli üniversitelerde yoğunlaşması ise, Filistin çalışmalarında kurumsal uzmanlaşmanın henüz sınırlı sayıda merkez etrafında geliştiğine işaret etmektedir.

Üniversite bazlı dağılım dikkate alındığında, Mardin Artuklu Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi gibi kurumların yüksek lisans ve doktora düzeyinde üretim gerçekleştirdiği buna karşılık birçok üniversitenin Filistin meselesine yalnızca yüksek lisans tezleri düzeyinde katkı sunduğu görülmektedir. Bu tablo, doktora düzeyindeki araştırmaların Filistin meselesiyle ilgili daha yerleşik akademik geleneklere ve danışmanlık sürekliliğine sahip üniversitelerde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Tamamlanan ve devam eden tezler arasındaki ayrım ise, doktora düzeyindeki üretimin gelecekte artabileceğine işaret eden sınırlı fakat dikkat çekici bir eğilimi göstermektedir. Devam eden doktora tezlerinin belirli üniversitelerde kümelenmesi, Filistin çalışmalarının uzun vadede daha derinlikli ve kurumsal bir karakter kazanabileceğini de ayrıca düşündürmektedir.

Tablo 3. Üniversite ve Tez Türlerine Göre Dağılım (Tamamlanan–Devam Eden)

Tablo 3'ten elde edilen veriler, Filistin meselesine ilişkin Türkiye'de üretilen lisansüstü tezlerin akademik düzeyler bakımından görece dengeli bir dağılım sergilediğini ortaya koymaktadır. İncelenen toplam 207 tez içinde yüksek lisans çalışmaları sayısal açıdan belirgin bir ağırlık oluşturmakta, 82'si tamamlanmış, 83'ü devam eden olmak üzere toplam 165 yüksek lisans tezi, literatürün ana gövdesini teşkil etmektedir. Buna karşılık doktora düzeyindeki tezler, 23'ü tamamlanmış ve 19'u devam eden olmak üzere toplam 42 çalışma ile daha sınırlı bir niceliğe sahip olmakla birlikte, alanın kuramsal derinliğini ve uzmanlaşma kapasitesini temsil etmektedir. Bu tablo, Filistin çalışmalarının Türkiye akademisinde yaygınlaşma ve derinleşme eğilimini eş zamanlı olarak barındırdığını göstermektedir.

Yüksek lisans düzeyindeki tezler incelendiğinde, belirli üniversitelerde dikkat çekici bir kurumsal yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Mardin Artuklu Üniversitesi, tamamlanan ve devam eden tezler birlikte değerlendirildiğinde toplam 20 yüksek lisans tezi ile bu alanda en fazla akademik üretim gerçekleştiren kurum konumundadır. Atatürk Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi ise yüksek lisans düzeyinde Mardin Artuklu Üniversitesi'ni takip eden diğer önemli merkezler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca devam eden yüksek lisans tezlerinin sayısının tamamlanan tezlerden az da olsa fazla olması, Filistin meselesine yönelik akademik ilginin durağan bir nitelik taşımadığını, aksine artarak sürdüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Bu durum, konunun önümüzdeki yıllarda da lisansüstü düzeyde güçlü bir araştırma alanı olmaya devam edeceğine işaret etmektedir.

Doktora tezleri özelinde ise daha farklı bir kurumsal yapı dikkat çekmektedir. Erciyes, Marmara, Sakarya ve Ankara Hacıbayram Veli Üniversiteleri, tamamlanan ve devam eden tezler birlikte değerlendirildiğinde doktora düzeyinde en fazla üretim yapan üniversiteler arasında yer almaktadır. Bu üniversiteler, Filistin meselesine ilişkin araştırmaların daha teorik, kavramsal ve derinlikli biçimde ele alındığı akademik merkezler olarak konumlanmaktadır. Bununla birlikte Necmettin Erbakan Üniversitesi’nin tamamlanmış yüksek lisans tezi bulunmamasına rağmen doktora düzeyinde belirgin bir üretim göstermesi, kurumun Filistin çalışmalarında doğrudan uzmanlık ve ileri düzey akademik araştırma odaklı bir strateji benimsediğini düşündürmektedir. Doktora tezlerinin önemli bir kısmının hâlen devam ediyor olması da yakın gelecekte alana daha sofistike ve kuramsal katkıların yapılacağına dair güçlü bir beklenti oluşturmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, doktora tezlerinin yaklaşık yüzde 57’sinin henüz tamamlanmamış olması, Filistin meselesine ilişkin akademik uzmanlaşmanın dinamik ve gelişmekte olan bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Kurumsal roller açısından bakıldığında, bazı üniversitelerin daha çok yüksek lisans düzeyinde geniş bir araştırmacı kitlesi yetiştiren “başlangıç ve eğitim merkezleri” olarak öne çıktığı bazı üniversitelerin ise doktora düzeyinde yoğunlaşarak “teorik üretim merkezleri” niteliği kazandığı görülmektedir. Öte yandan “diğer üniversiteler” kategorisi altında toplanan yüksek sayıdaki tez, Filistin çalışmalarının yalnızca belirli kurumlarla sınırlı kalmadığını, Türkiye genelinde çok sayıda üniversiteye yayılan yaygın bir akademik ilgi alanına dönüştüğünü açık biçimde göstermektedir. Bu durum, Filistin meselesinin Türkiye akademisinde artık marjinal bir konu olmaktan çıktığını ve kurumsal çeşitlilik içinde ele alınan yerleşik bir araştırma alanı hâline geldiğini ortaya koymaktadır.

2.4. Tematik Dağılım ve Eğilimler

Bu bölümde, 7 Ekim 2023 sonrasında Türkiye’de Filistin meselesine ilişkin üretilen tamamlanmış ve devam eden lisansüstü tezler, içerik temelli bir yaklaşımla tematik olarak sınıflandırılmış ve alandaki baskın eğilimler ile yön değişimleri analiz edilmiştir. Tematik dağılım, tez başlıkları ve tamamlanmış tezler için ayrıca özetler dikkate alınarak oluşturulmuş böylece ancak konu etiketlerine dayalı bir tasnif yerine, çalışmaların esas problem alanlarını yansıtan analitik bir çerçeve benimsenmiştir. Devam eden tezler ise başlıklar üzerinden değerlendirilmiş ve mevcut literatürle kurdukları süreklilik veya kırılma ilişkisi özellikle gözetilmiştir.

Türkiye’deki sosyal bilimler alanında yöntem tartışmaları, araştırma bulgularının anlamlandırılabilmesi için tematik ve içerik temelli sınıflandırmaların önemine dikkat çekmektedir. Özellikle çok sayıda metne dayalı çalışmaların analizinde, araştırma konularının belirli temalar altında gruplanması, verinin sistematik biçimde ele alınmasını ve alanın genel eğilimlerinin daha sağlıklı biçimde yorumlanmasını mümkün kılmaktadır.⁹ Bu nedenle tematik dağılım analizi, yalnızca betimleyici bir sınıflandırma değil, araştırma alanını bütüncül biçimde çözümlenmeye yönelik analitik bir tercihtir.

Tablo 4. Filistin Konulu Lisansüstü Tezlerin Tematik Dağılımı ve Eğilimleri (2023–2026)

Tematik Alan	Temsil Düzeyi	Baskın Disiplin(ler)
Siyaset, Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik	Yüksek	Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi
Hukuk ve İnsan Hakları	Orta-Yüksek	Hukuk
Medya, Söylem ve Temsil Çalışmaları	Orta	İletişim Bilimleri
Tarih, Hafıza ve Osmanlı Mirası	Orta	Tarih
Kültür, Kimlik ve Toplumsal Yapı	Düşük	Sosyoloji, Antropoloji
Din, Kudüs ve Teolojik Yaklaşımlar	Düşük	İlahiyat
Ekoloji, Sağlık Politikaları, Teknoloji ve Yapay Zekâ	Çok Düşük	Disiplinlerarası

Tablo 4’teki analiz sonuçları dikkate alındığında Filistin çalışmalarının belirli tematik kümeler etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Siyasal çatışma, uluslararası ilişkiler ve dış politika eksenli tezler, tamamlanmış ve devam eden çalışmalar arasında en geniş tematik kümeyi oluşturmaktadır. Bu gruptaki tezler, Filistin meselesini ağırlıklı olarak İsrail-Filistin çatışması,

⁹ Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), 227-230.

bölgesel güç dengeleri, uluslararası aktörlerin tutumları ve Türkiye'nin dış politikası bağlamında ele almaktadır.¹⁰ (örn. Türkiye'nin Filistin Politikası, İsrail-Filistin Çatışmasının Uluslararası Yansımaları).¹¹ Bu yoğunlaşma, Filistin meselesinin Türkiye akademisinde hâlen öncelikle bir uluslararası siyaset problemi olarak kavramsallaştırıldığını göstermektedir.

İkinci baskın tema, uluslararası hukuk, insan hakları ve savaş suçları çerçevesinde şekillenmektedir. Özellikle Gazze bağlamında sivillerin korunması, soykırım tartışmaları, uluslararası insancıl hukuk ve Birleşmiş Milletler mekanizmaları üzerine odaklanan tezlerde belirgin bir artış dikkat çekmektedir.¹² (örn. Gazze'de İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Hukuk Açısından Filistin Meselesi).¹³ Bu temanın 7 Ekim 2023 sonrasında belirgin biçimde güçlenmesi, güncel gelişmelerin akademik söylemi normatif ve hukuki çerçevelere doğru kaydırıldığını göstermektedir. Devam eden tezlerin önemli bir kısmının da bu alanda yoğunlaşması, bu temanın önümüzdeki dönemde literatürde daha da merkezi bir konuma yerleşeceğine işaret etmektedir.

Üçüncü bir tematik küme, medya, söylem ve temsil çalışmaları etrafında oluşmaktadır. Bu başlık altında yer alan tezler, Filistin meselesinin geleneksel ve dijital medyada nasıl temsil edildiğini, söylemsel çerçevelerin nasıl kurulduğunu ve kamuoyu algısının hangi anlatılar üzerinden şekillendiğini incelemektedir.¹⁴ (örn. Türk Medyasında Gazze Temsilleri, Sosyal Medyada Filistin Söylemi).¹⁵ Her ne kadar bu tema, siyaset ve hukuk eksenli çalışmalar kadar geniş bir hacme sahip olmasa da, özellikle devam eden tezlerde görünürlük kazanması, Filistin çalışmalarında iletişim ve medya perspektifinin yükselişte olduğunu göstermektedir.

Bunlara ek olarak, sosyal politika, sosyal hizmet, psikoloji ve travma çalışmaları daha sınırlı fakat dikkat çekici bir tematik alan oluşturmaktadır. Bu gruptaki tezler, savaşın toplumsal etkileri, göç, mültecilik, çocuklar ve kadınlar üzerindeki psikososyal sonuçlar gibi konulara odaklanmaktadır.¹⁶ (örn. Filistinli Mültecilerin Sosyal Uyum Süreçleri, Gazze'de Savaşın Psikolojik Etkileri).¹⁷ Tematik yoğunluğu görece düşük olan bu alan, literatürdeki yapısal bir boşluğa işaret etmekte buna karşılık devam eden tezlerin bu başlıklara yönelmesi, alanın gelecekte daha dengeli bir dağılıma evrilebileceğini düşündürmektedir.

Son olarak, dinî, tarihsel ve kültürel yaklaşımlar Filistin literatüründe süreklilik arz eden ancak niceliksel olarak sınırlı kalan bir tematik küme olarak öne çıkmaktadır.¹⁸ (örn. İslam Tarihinde Kudüs, Filistin Meselesinin Tarihsel Arka Planı).¹⁹ Bu çalışmalar, Filistin meselesini uzun dönemli tarihsel süreçler ve kutsal mekânlar bağlamında ele almakta ancak güncel literatürde siyasal ve hukuki temaların gölgesinde kalmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, tematik dağılım Filistin çalışmalarının Türkiye akademisinde çatışma, hukuk ve siyaset merkezli bir eksenle yoğunlaştığını sosyal, kültürel ve psikolojik boyutların ise görece ikincil kaldığını ortaya koymaktadır.

¹⁰ Anı Mohammed Al-Darwish, *Türkiye'nin 2002-2017 Yılları Arasındaki Filistin Meselesine Yönelik Politikası* (Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Fatmanur Demirsöz, *Türkiye'nin Filistin-İsrail İhtilafına Yönelik Politikaları (1993-2000)* (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Şayeste Bağ, *Filistin-İsrail Çatışmasının Tarihi Seyri ve Tarafların Uluslararası Basında Temsili: 7 Ekim 2023 Gazze Saldırısı* (Malatya: Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

¹¹ Bağ, *Filistin-İsrail Çatışmasının Tarihi Seyri ve Tarafların Uluslararası Basında Temsili: 7 Ekim 2023 Gazze Saldırısı*.

¹² Gedik, "Küresel Bağlamda İnsan Hakları ve Sosyal Politikaların Bibliyometrik Analizi ve İsrail/Filistin/Gazze Olaylarının Sosyal Hizmet Perspektifinde Değerlendirilmesi"; Aybala Nur Şahin, *İsrail Devleti'nin Gazze'ye Yaptığı Saldırıların Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi ve Doğu Akdeniz Üzerindeki Etkileri* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

¹³ Ömer Ünlü, *Uluslararası İşgal Hukuku Temelinde Filistin'de İsrail İşgal İdaresi* (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Doktora Tezi, 2023).

¹⁴ Deniz Alanka, *Yanık Odası Kuramı Bağlamında İsrail-Filistin Çatışmasının Sosyal Medyada Yansımaları* (Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025); Salsabeel Abdalla İsmail Alı, *Sosyal Medya'da Filistine Yönelik Sansür Uygulamaları: Facebook'taki Filistin İçeriğinin Kısıtlanması* (İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Oday M.Y. Jaarneh, *Yumuşak Güç Olarak Türk Tarihi Dizileri Vaka Araştırması: "Diriliş Ertuğrul ve Kuruluş Osman" Dizilerinin Filistin Toplumu Üzerindeki Etkisi* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023); Malik Kadir Ezber, *7 Ekim Gazze Olaylarının Medyada Temsili: TRT World Ve BBC World'ün İnternet Haberlerinin Karşılaştırmalı Eleştirel Söylem Analizi* (İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

¹⁵ Habibe Ödemiş, *Savaş Gazeteciliği Bağlamında İsrail-Filistin Savaşının Ulusal Basında Temsili* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

¹⁶ Nuriye Dişli Erdöl, *Filistinli Kadın Mültecilerin Manevi Metanetleri Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025); Devlet Erdemir, *Lübnan'daki Filistinli Mültecilerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Başa Çıkma* (Elazığ: Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Ferhat Gökdağ, *Ürdün'deki Filistinli Mültecilerin Kudüs Algısı: El-Hüseyn ve Beka Kampları Örneği* (Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Merve Kılınc, *Ürdün'deki Filistinli Mülteciler: Vatandaşlık, Kimlik ve Aidiyet* (Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025); Mariam Mostafa Kamel Abdellatif, *Filistin - İsrail Çatışmasında Medya Söylemi: Hamas ve İsrail'in Psikolojik Savaş Stratejilerinin Karşılaştırmalı Analizi* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025).

¹⁷ Abdellatif, *Filistin - İsrail Çatışmasında Medya Söylemi: Hamas ve İsrail'in Psikolojik Savaş Stratejilerinin Karşılaştırmalı Analizi*.

¹⁸ Abdulkadir Karacadağ, *Filistin ve Ürdün'de Hristiyan Arap Aydınların Nahda Sürecindeki Rolü (1831-1948)* (Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Doktora Tezi, 2025); Meltem Dilek, *İngiliz Mandası Döneminde Filistin'de Sivil Direniş: Boykot Hareketleri* (Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Ayman A.A. Almabhouh, *Osmanlı Filistin'inde Bir Fakih: Hayreddin Er-Remli ve Fıkıh Risaleleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024); Mehmet Emin Aksoy, *Osmanlı Sonrası Filistin'de Şer'i Aile Hukuku (Batı Şeria Örneği)* (Yalova: Yalova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024); Bağ, *Filistin-İsrail Çatışmasının Tarihi Seyri ve Tarafların Uluslararası Basında Temsili: 7 Ekim 2023 Gazze Saldırısı*.

¹⁹ İbrahim Kurt, *İsrail'in Filistin'i İlhak Planları ve Yüzyılın Anlaşması (1948-2020)* (Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023).

Bununla birlikte devam eden tezlerin tematik çeşitliliği, literatürde kademeli bir yön değişiminin işaretlerini sunmaktadır. Bu durum, Filistin çalışmalarının yalnızca mevcut krizlere tepki veren bir akademik üretim alanı olmaktan çıkarak, daha çok boyutlu ve disiplinlerarası bir yapıya doğru evrilme potansiyeli taşıdığını göstermektedir.

2.5. Metodolojik Yaklaşımlar

Tamamlanan tezler üzerinden yapılan inceleme, Filistin meselesine yönelik Türkiye akademisinde belirgin bir metodolojik yoğunlaşma ve kümelenme olduğunu göstermektedir. Analize dâhil edilen çalışmalar, başta medya çalışmaları, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler, tarih, edebiyat, hukuk ve sosyal bilimlerin nitel araştırma geleneği içerisinde konumlanan disiplinler etrafında şekillenmektedir. Bu disiplinler dağılımı, kullanılan yöntemleri de doğrudan belirlemiştir.

Metodolojik açıdan en yaygın yaklaşımın nitel araştırma yöntemleri olduğu açık biçimde görülmektedir. Özellikle medya söylemi, temsil, algı, kimlik, direniş ve ideolojik inşaa gibi temalara odaklanan tezlerde içerik analizi, eleştirel söylem analizi,²⁰ çerçeveleme analizi ve göstergebilimsel çözümleme öne çıkan yöntemlerdir. “Sosyal Medya’da Filistin’e Yönelik Sansür Uygulamaları”, “Aksa Tufanı Olayının Gazetelerde Çerçevesi”, “Küresel Medyada Nefret Söylemi”, “Dijital Propaganda” ve “Yeni Medya” başlıklı çalışmalar, bu metodolojik çizginin yoğunlaştığı temel örnekleri oluşturmaktadır. Bu durum, Filistin meselesinin çağdaş dönemde en görünür tartışma alanlarından birinin medya ve dijital kamusal alan olduğunu göstermektedir.

Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler eksenindeki tezlerde ise tarihsel-analitik yöntem, doküman incelemesi ve karşılaştırmalı analiz yaygın biçimde kullanılmıştır. Türkiye-Filistin ilişkileri, ABD ve İsrail politikaları, bölgesel güvenlik mimarisi ve devlet-dışı aktörler üzerine yoğunlaşan çalışmalar, büyük ölçüde resmî belgeler, arşiv kaynakları ve ikincil literatür üzerinden ilerlemiştir. Bu gruptaki tezler, Filistin meselesini güncel krizlerin ötesinde, uzun erimli siyasal süreçler ve yapısal dinamikler içinde konumlandırmayı amaçlamaktadır.

Edebiyat, kültür ve tarih alanındaki tezlerde ise metin merkezli nitel analiz, tarihsel bağlamsallaştırma ve tematik çözümleme yöntemlerinin baskın olduğu görülmektedir. Filistin şiiri, romanı, hapishane edebiyatı ve direniş anlatıları üzerine yoğunlaşan bu çalışmalar, edebî metinleri yalnızca estetik ürünler olarak değil buna ilaveten hafıza, kimlik ve direniş pratiklerinin taşıyıcıları olarak ele almaktadır. Bu bağlamda söz konusu tezler, metin çözümlemelerini tarihsel ve siyasal arka planla ilişkilendirerek ilerlemekte yöntemsel olarak edebiyat incelemeleri ile kültürel çalışmalar arasında konumlanmaktadır.

Hukuk alanında hazırlanan tezlerde ise normatif analiz ve hukuk metinlerinin karşılaştırmalı incelenmesi ön plana çıkmaktadır. Uluslararası insancıl hukuk, savaş suçları, insan hakları ihlalleri ve soykırım tartışmalarını merkeze alan bu çalışmalar, ağırlıklı olarak uluslararası sözleşmeler, Birleşmiş Milletler belgeleri ve uluslararası yargı kararları üzerinden yürütülmüştür. Bu metodolojik tercih, Filistin meselesinin hukuk disiplininde büyük ölçüde normatif çerçeveler üzerinden ele alındığını, ampirik veya saha temelli yaklaşımların ise oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir.

Dikkat çekici bir diğer husus, tamamlanan tezler arasında nicel yöntemlere dayalı çalışmaların son derece sınırlı olmasıdır. Anket, istatistiksel analiz veya deneysel tasarımlara dayanan tezlere neredeyse hiç rastlanmamakta karma yöntem kullanan çalışmalar ise istisnai düzeyde kalmaktadır. Benzer biçimde, Filistin sahasına doğrudan temas eden saha araştırmaları, derinlemesine mülakatlar veya etnografik gözlemler de tamamlanan tezlerde oldukça sınırlı bir yer tutmaktadır. Bu durum, Filistin çalışmalarında akademik bilginin büyük ölçüde ikincil kaynaklara ve metinlere dayalı olarak üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu metodolojik tablo, Filistin meselesine ilişkin akademik üretimin Türkiye’de belirli yöntemler etrafında yoğunlaştığını, buna karşılık bazı yöntemlerin ise sistematik biçimde dışarıda kaldığını göstermektedir. Özellikle saha temelli ve nicel yaklaşımların sınırlı kalması, literatürdeki tematik çeşitlenmeye rağmen yöntemsel sınırlılığın varlığına işaret etmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Türkiye’de Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezleri betimsel bibliyometrik bir çerçevede inceleyerek, akademik üretimin niceliksel gelişimini ve tematik yönelimlerini görünür kılmayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, özellikle 7 Ekim 2023 sonrasında Filistin konulu akademik ilginin belirgin biçimde yoğunlaştığını hem tamamlanan hem de devam eden tez sayılarında dikkat çekici bir artış yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu artış, Filistin meselesinin yalnızca siyasal ve toplumsal düzeyde değil, bununla birlikte akademik alanda da önemli bir kırılma eşiği oluşturduğunu göstermektedir. Bu tespitlere ek olarak akademik üretimin belirli üniversitelerde ve disiplinlerde yoğunlaştığı, ilginin kurumsal açıdan eşitsiz bir dağılım sergilediği de anlaşılmaktadır.

²⁰ Eleştirel söylem analizi ve onun en önemli temsilcisi Van Dijk hakkında bilgi için bk. İrem Topuz - Olcan Aslan, “Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak Eleştirel Söylem Analizi”, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 17 (2024), 314-326.

Tez türlerine ve üniversite bazlı dağılıma ilişkin bulgular, Filistin çalışmalarının büyük ölçüde yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığını, doktora tezlerinin ise görece sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu durum, alanın derinlikli ve uzun soluklu teorik tartışmalar üretme kapasitesinin henüz tam anlamıyla kurumsallaşmadığına işaret etmektedir. Belirli üniversitelerin hem tamamlanan hem de devam eden tezlerde öne çıkması, Filistin çalışmalarının bireysel ilgi alanlarından ziyade, kurumsal akademik çevreler tarafından taşındığını düşündürmektedir. Ancak bu kurumsal yoğunlaşma, bununla beraber alanın farklı üniversiteler ve disiplinler arasında dengeli biçimde yayılmadığını da ortaya koymaktadır. Bu bağlamda bazı üniversiteler bünyesinde kurulan Kudüs ve Filistin çalışmaları uygulama ve araştırma merkezlerinin, lisansüstü tez üretimini destekleyen ve akademik sürekliliği besleyen yapılar olarak öne çıktığı, söz konusu merkezlerin Filistin çalışmalarının gelecekteki kurumsal yönelimleri açısından da belirleyici bir potansiyel taşıdığı görülmektedir.

Tematik dağılım incelendiğinde, tezlerin önemli bir bölümünün siyaset, uluslararası ilişkiler, hukuk, insan hakları ve güvenlik ekseninde toplandığı tespit edilmiştir. Gazze, işgal, savaş, uluslararası hukuk ihlalleri ve insani krizler gibi başlıklar belirgin biçimde öne çıkarken kültürel, sosyolojik, gündelik hayat, hafıza, medya temsilleri ve Filistin iç toplumsal dinamiklerini merkeze alan çalışmaların sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu tablo, akademik ilginin büyük ölçüde kriz merkezli ve olay odaklı temalar etrafında şekillendiğini, Filistin toplumunu tarihsel, kültürel ve sosyal boyutlarıyla ele alan araştırmaların ise görece geri planda kaldığını göstermektedir. Metodolojik açıdan bakıldığında, tezlerin ağırlıklı olarak literatür taramasına dayalı nitel analizler üzerinden kurgulandığı, belge incelemesi ve kaynak analizinin baskın yöntemler olduğu görülmektedir. Saha araştırmalarına dayalı çalışmaların sınırlı oluşu, bu çalışmanın kapsamı açısından bir eksiklikten ziyade, Türkiye’de Filistin literatürünün genel karakterine ilişkin yapısal bir durumu yansıtmaktadır. İncelenen tezlerin Filistin meselesini çoğunlukla metinler, belgeler ve söylemler üzerinden ele alması, bu alandaki akademik üretimde teorik ve normatif çerçevenin pratik saha verilerine kıyasla daha belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular ışığında, Türkiye’de Filistin literatüründe belirgin bazı boşlukların bulunduğu söylenebilir. Disiplinler arası yaklaşımların sınırlı kalması, doktora düzeyindeki çalışmaların niceliksel olarak yetersizliği ve Filistin toplumunun sosyal, kültürel ve gündelik boyutlarını merkeze alan araştırmaların azlığı, literatürde dikkat çeken temel eksiklikler arasında yer almaktadır. Ayrıca devam eden tezlerin tematik yönelimleri, yakın gelecekte de kriz ve çatışma merkezli bir akademik üretimin ağırlığını koruyabileceğine işaret etmektedir. Bu çerçevede elde edilen bulgular, Filistin meselesine ilişkin Türkiye’deki akademik üretimin belirli temalar ve kurumlar etrafında yoğunlaştığını, buna karşılık bazı konu alanlarının sınırlı kaldığını göstermektedir. Gelecekte yapılacak çalışmaların, bu yapısal yoğunlaşmaları dikkate alarak yeni tema, ölçek ve disiplinler arası açılımlara yönelmesi, Filistin çalışmalarının Türkiye akademisinde daha dengeli ve bütüncül biçimde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Bununla birlikte ulaşılan bulgular sayısal bir artışı ya da tematik bir kümelenmeyi göstermekten ibaret değildir aynı zamanda Türkiye’de akademik bilginin hangi tarihsel ve siyasal koşullar altında üretildiğine dair daha yapısal bir tabloya da işaret etmektedir. Filistin çalışmalarındaki yoğunlaşmanın büyük ölçüde kriz anlarına ve çatışma dönemlerine eşlik etmesi, akademik ilginin süreklilik arz eden bir kuramsal programdan ziyade, çoğu zaman güncel gelişmelere verilen entelektüel bir tepki niteliği taşıdığını düşündürmektedir. Bu durum, Türkiye’de sosyal bilimlerde sıkça gözlemlenen olay-merkezli ve refleksif araştırma eğilimiyle de örtüşmektedir. Dolayısıyla Filistin literatüründeki artış, bir yandan akademik duyarlılığın güçlendiğini gösterirken, diğer yandan alanın henüz kalıcı ve derinlikli bir teorik zemin üzerinde kurumsallaşma sürecini tamamlamadığını da ortaya koymaktadır. Öte yandan uluslararası literatürde Filistin çalışmalarının tarih, antropoloji, kültürel çalışmalar, hafıza araştırmaları ve gündelik hayat incelemeleri gibi farklı disiplinlerle giderek çeşitlendiği dikkate alındığında, Türkiye’deki tematik dağılımın görece dar bir siyaset-hukuk ekseninde yoğunlaşması dikkat çekicidir. Bu tablo, meselenin çoğunlukla devletler arası ilişkiler, diplomasi ve hukuk ihlalleri bağlamında ele alındığını buna karşılık Filistin toplumunun toplumsal dokusu, kültürel üretimleri ve gündelik deneyimlerinin akademik araştırmalarda sınırlı yer bulduğunu göstermektedir. Bu bakımdan çalışma, sadece mevcut eğilimleri tespit etmekle kalmamakta, buna ek olarak literatürdeki bu dengesizliği görünür kılarak yeni araştırma alanları için bir tartışma zemini de sunmaktadır.

Sonuç olarak bu araştırma, Filistin meselesine ilişkin lisansüstü tezleri basit bir envanter çalışması olarak değil, Türkiye’deki akademik bilgi üretiminin yönünü, sınırlarını ve imkânlarını gösteren bir gösterge seti olarak ele almaktadır. Ortaya çıkan tablo, alanın niceliksel olarak büyüdüğünü, ancak tematik ve metodolojik çeşitlilik bakımından hâlen genişleme potansiyeli taşıdığını göstermektedir. Bu nedenle gelecekte yapılacak çalışmaların saha araştırmalarına, nicel ve karma yöntemlere, disiplinler arası iş birliklerine ve Filistin toplumunun gündelik hayatına odaklanan mikro ölçekli incelemelere daha fazla yer vermesi, literatürün kuramsal derinliğini de artıracaktır. Böyle bir yönelim, Filistin çalışmalarının kriz anlarına bağlı geçici bir ilgi alanı olmaktan çıkarak, Türkiye akademisinde kalıcı ve bütüncül bir araştırma sahası hâline gelmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça | References

- Abdellatif, Mariam Mostafa Kamel., *Filistin - İsrail Çatışmasında Medya Söylemi: Hamas ve İsrail’in Psikolojik Savaş Stratejilerinin Karşılaştırmalı Analizi*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Akkaya, Mustafa - Gürsu, Orhan. “Gazze Soykırımı Bağlamında Türkiye’de Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi”. *Burdur İlahiyat Dergisi Özel Sayı: Gazze* (2024), 95-105.
- Aksoy, Mehmet Emin. *Osmanlı Sonrası Filistin’de Şer’î Aile Hukuku (Batı Şeria Örneği)*. Yalova: Yalova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Alanka, Deniz. *Yankı Odası Kuramı Bağlamında İsrail-Filistin Çatışmasının Sosyal Medyada Yansımaları*. Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Al-Darwish, Anı Mohammed. *Türkiye’nin 2002-2017 Yılları Arasındaki Filistin Meselesine Yönelik Politikası*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Almabhouh, Ayman A.A. *Osmanlı Filistin’inde Bir Fakih: Hayreddin Er-Remlî ve Fıkıh Risaleleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Amobonye, Ayodeji vd. “Writing a Scientific Review Article: Comprehensive Insights for Beginners”. *The Scientific World Journal* 7822269 (2024), 1-13. <https://doi.org/https://doi.org/10.1155/2024/7822269>
- Bağ, Şayeste. *Filistin-İsrail Çatışmasının Tarihi Seyri ve Tarafların Uluslararası Basında Temsili: 7 Ekim 2023 Gazze Saldırısı*. Malatya: Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Ball, Rafael. *An Introduction to Bibliometrics: New Development and Trends*. Cambridge, United States: Chandos Publishing, 1. Basım, 2017.
- Baydak, Melek. *Sosyolojik Açından Siyonizm ve Filistin Göçü*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1987.
- Broadus, RN. “Toward a Definition of ‘Bibliometrics’”. *Scientometrics* 12/373-379 (1987).
- Demirsoy, Fatmanur. *Türkiye’nin Filistin-İsrail İhtilafına Yönelik Politikaları (1993-2000)*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Dilek, Meltem. *İngiliz Mandası Döneminde Filistin’de Sivil Direniş: Boykot Hareketleri*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Dişli Erdöl, Nuriye. *Filistinli Kadın Mültecilerin Manevi Metanetleri Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Donthu, Naveen vd. “How to Conduct a Bibliometric Analysis: An Overview and Guidelines”. *Journal of Business Research* 133 (2021), 285-296.
- Erdemir, Devlet. *Lübnan’daki Filistinli Mültecilerde Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Psikolojik Dayanıklılık ve Dini Başa Çıkma*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Ezber, Malik Kadir. *7 Ekim Gazze Olaylarının Medyada Temsili: TRT World Ve BBC Worl’un İnternet Haberlerinin Karşılaştırmalı Eleştirel Söylem Analizi*. İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Gedik, Mehmet. “Küresel Bağlamda İnsan Hakları ve Sosyal Politikaların Bibliyometrik Analizi ve İsrail/Filistin/Gazze Olaylarının Sosyal Hizmet Perspektifinde Değerlendirilmesi”. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 13/4 (2024).
- Gökdağ, Ferhat. *Ürdün’deki Filistinli Mültecilerin Kudüs Algısı: El-Hüseyn ve Beka Kampları Örneği*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Ismail Alı, Salsabeel Abdalla. *Sosyal Medya’da Filistine Yönelik Sansür Uygulamaları: Facebook’taki Filistin İçeriğinin Kısıtlanması*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Jaarneh, Oday M.Y. *Yumuşak Güç Olarak Türk Tarihi Dizileri Vaka Araştırması: “Diriliş Ertuğrul ve Kuruluş Osman” Dizilerinin Filistin Toplumu Üzerindeki Etkisi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Karacadağ, Abdulkadir. *Filistin ve Ürdün’de Hristiyan Arap Aydınların Nahda Sürecindeki Rolü (1831-1948)*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Doktora Tezi, 2025.
- Kavakçı, Saime. “Gazze Üzerine Akademik Çalışmalar: Bibliyometrik Analiz ve Literatür Değerlendirmesi”. *Sosyal Bilimler Metinleri* 2 (2025), 160-174.
- Kılınç, Merve. *Ürdün’deki Filistinli Mülteciler: Vatandaşlık, Kimlik ve Aidiyet*. Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Kraus, Sascha vd. “Literature Reviews as Independent Studies: Guidelines for Academic Practice”. *Review of Managerial Science* 16 (2022), 2577-2595. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s11846-022-00588-8>
- Kurt, İbrahim. *İsrail’in Filistin’i İlhak Planları ve Yüzyılın Anlaşması (1948-2020)*. Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Ödemiş, Habibe. *Savaş Gazeteciliği Bağlamında İsrail-Filistin Savaşının Ulusal Basında Temsili*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Öztürk, Eyüp - Tuzlu, Muhammet Ali. “Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinde İslâm Tarihi Araştırmaları: Lisansüstü Tezler Üzerinden Bir Değerlendirme”. *Rize İlahiyat Dergisi* 30 (Aralık 2025), 215-233.
- Öztürk, Oğuzhan vd. “How to Design Bibliometric Research: An Overview and a Framework Proposal”. *Review of Managerial Science* 18/11 (2024), 3333-3361. <https://doi.org/10.1007/s11846-024-00738-0>
- Pritchard, Alan. “Statistical Bibliography or Bibliometrics?” *Journal of Documentation* 25/4 (1969), 348-349.

- Slavinski, Teodora - Todorović, Marija. "Women, Entrepreneurship and Education: Descriptive Bibliometric Analysis Based on SCOPUS Database". *Journal of Women's Entrepreneurship and Education* 3/4 (2020), 181-201.
- Şahin, Aybala Nur. *İsrail Devleti'nin Gazze'ye Yaptığı Saldırıların Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi ve Doğu Akdeniz Üzerindeki Etkileri*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2025.
- Topuz, İrem - Aslan, Olcan. "Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak Eleştirel Söylem Analizi". *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 17 (2024), 314-326.
- Umut Zan, Burcu. *Türkiye'de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Ünlü, Ömer. *Uluslararası İşgal Hukuku Temelinde Filistin'de İsrail İşgal İdaresi*. Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Doktora Tezi, 2023.
- Yardım. *Kudüs (Hukuki Statüsü ve Birleşmiş Milletler) (1947-1987)*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1987.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 8. Basım, 2011.
- Yıldırım, Kürşad Emrah. "Filistin Araştırmalarının Evrimi: Bibliyometrik Bir Analiz". *Anadolu Strateji Dergisi* 7/1 (20205), 1-18.
- Zararsız, Ömer Faruk. "İsrail-Filistin Çatışmasının İletişim Çalışmalarındaki Temsili: Bibliyometrik Bir Analiz". *3rd International Ege Congress On Social, Humanities, Administrative, and Educational Sciences Proceedings Book*. 1/300-315. İzmir, 2025.
- Zupic, Ivan - Cater, Tomaz. "Bibliometric Methods in Management and Organization". *Organizational Research Methods* 18/3 (2015), 429-472.
- <https://kam.asbu.edu.tr/tr>. "Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi". Kudüs Çalışmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi. 18 Ocak 2026
- <https://birimler.atauni.edu.tr/kudus-calismalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi/>. "Atatürk Üniversitesi". Kudüs Çalışmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi. 18 Ocak 2026
- <https://www.29mayis.edu.tr/tr/kudus-calismalari-uygulama-ve-arastirma-merkezi-kudam>. "İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi". Kudüs Çalışmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi. 18 Ocak 2026
- <https://www.artuklu.edu.tr/kudus-ve-filistin-calismalari>. "Mardin Artuklu Üniversitesi", Kudüs Ve Filistin Çalışmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi. 18 Ocak 2026
- <https://mukam.marmara.edu.tr/>. "Marmara Üniversitesi". Kudüs Çalışmaları Uygulama Ve Araştırma Merkezi. 18 Ocak 2026